

1. *Pusztaberényi ménes*. Alapításáról és első sikereiről már szoltunk. A századforduló után rendkívüli arányokban fejlődött és rövidesen a Monarchia vezető ménesei közé emelkedett.

1901-ben az olasz Pavan Angelot szerződtették ménesmesterként; Pavan huszonegy éven át vezette a ménest kitűnő sikerrel; munkásságát a pályára kerülő csikók kondíciója bizonyítja.

1907-ben veszik meg az amerikai The Zoo 1.20.2 apamént, melytől többek közt a derbynerő és későbbi kitűnő apamén, Ispán 1.24.0 valamint a Hungária díj nyerő Lőránny 1.24.3 származtak. Ebben az időben kitűnő kancákat is importálnak Amerikából, többek közt P.E.O-t 1.23.4, a leendő kétszeres Hungária díj nyerő és ugyancsak kitűnő apamén, Paris 1.25.8 anyját. 1914-ben az Amerikába küldött Ryerson útján megszerzik Ed Custert 1.20.8, többek közt Csillag 1.23.7 apját. Ugyancsak 1914-ben az Egyesült Államok által szerzett amerikai Vitot 1.20.5 nyilvános árverésen a legtöbbet ígérő Graner Albert veszi bérbe.

1905 és 1919 évek között következő amerikai mének fedeznek (név, elletési év, rekord): Prodigal 1886, 1.24.5; Potential 1891, 1.27.5; Boreazelle 1899, 1.20.3; Lord Revelstoke 1901, 1.22.8; The Zoo 1902, 1.20.2; Ed Custer 1903, 1.20.8; Vito 1906, 1.20.5; és Ernest Axtell 1907, 1.19.7.

1917-től a ménes idomárja az amerikai Seager, elismerten a csikók idomításának egyik legnagyobb mestere. 1921-ben a monarchia belföldinek minősülő Caid mén, Granat 1.28.5 kerül a ménesbe – átütő sikerrel. Legjobb ivadéka, egyben a magyar ügetőtenyésztés egyik legjobb produktuma, Első 1.21.0 ugyan – mivel anyját vemhesen adták el – nem a Pusztaberényi ménes neveltjének minősül, de rajta kívül adta a Grosser Österreichischer Zuchtpreis nyerő, majd ugyancsak nagyszerű apaménne váló Inflatot 1.24.3. 1923-ban a ménes egy évre elcseréli Parist az osztrák The Plungerrel; az eredmény a nagyszerű anyakanca K.P. 1.24.3. 1924-ben importálták Brother Petert 1.19.0, mellesleg az első Peter the Great mént a magyar ügetőtenyésztésben, melytől többek közt a derbynerő és kitűnő apamén Nevadian 1.23 származott; Nevadian adta a pályarekorder Gála Petert 1.21.1 (nem pusztaberényi tenyésztés) továbbá Ribiliót 1.24.4, Oszlányt 1.24.4 stb.

1925-ben meghalt Tószegi Freund Ferenc, a ménes alapítója, aki a szaklap egykori megemlékezése szerint: „A sport terén is nagyot, maradandót alkotott. . . az Európa-szerte ismert Pusztaberényi ménest létesítette. . . nem ismerve áldozatot, fáradságot, csak

ért, hogy a Balaton partján létesített s nagy szeretettel fenntartott ménesének nevét, buszát emelhesse." Megérdemli, hogy neve megörökíttessék a magyar ügetősport történetében. Ugyanakkor a ménes dr. Gárdony Pál irányítása alá került, ugyanolyan jó zrekbe. Ne feledjük, hogy Tószegi Freund és Graner Albert működésének javarésze az első háború előtti idők lényegesen kedvezőbb gazdasági viszonyai között telt el, Gárdony szont a gazdasági krízis mélypontján vette át a ménest, ennek ellenére az nagyszerű eredményeket produkált.

Dr. Gárdony Pál

A huszas években tehát, mint láttuk, az importált Brother Peter, a monarchia-bel-ldi Granat, továbbá a saját tenyésztésű Paris, Civil és Inflatio fedeztek; Civil 1.25.2 (Vito—Pearl Simmons) adta Meridiant 1.21.0, a második világháború előtti évek egyik legtöbbet ígérő apaménjét.

Érdekes tenyésztési kísérletet tett a ménes 1928-ban. A legjobb kancacsaládjából házmozó Figlia d'Indianat a telivér Guzmannel, Pázmán fiával fedezteté. Az eredmény 1929 évben Ofélia, mely nyeretlen maradt. Oféliát 1933-ban Inflatio fedezi, az eredmény a csodakancának induló Ufa 1.27.8, mely két éves korában megnyerte az összes két éves tenyészversenyt, három éves korában azonban letört. Ofélia 1940-ben Windspiel után hozta Defilét 1.25.5; ez megnyerte a Derbykísérleti versenyt (2800 m. 1.26.4), a Derbyben súlyosan akadályozták, majd néhány hét múlva lelépte az egész derbymezőnyt. További pályafutását már derékba törte a történelem; az egyik legjobb magyar ügetők tartották.

A harmincas években főleg Inflatio, E. Colorado, The Great Virginian, General Hanover és Crispin fedeznek.